

PSİKANALİZ ve DİN

(PSYCHOANALYSIS and RELIGION)

Aydın ARITAN

"Psikanaliz ve Din" Erich Fromm'ın 1950 yılında Yale Üniversitesi'nde verdiği bir konferansın derlenmiş biçimidir. Kitabında Sigmund Freud ile Casi Gustav Jung'un din konusundaki görüşlerini karşılaştıran Fromm, daha sonra kendi din anlayışını belirtiyor.

Hümaniter bir evren dinini benimseyen Fromm, bütün otoriter din biçimlerine karşı olduğunu belirttiğinden sonra, özetle şu sonuca varır: «Gerçek din insanın evrenine ve kendini geliştirmesine destek olur, ona insanlığın kardeşliğini ve sevmeyi öğretir. Kısa ca din, bir takım yaptırımlar değil, doğru ve insana uygun yaşamaktır.»

«Bu nedenle dine karşı gibi görünen Freud, gerçekte dinin öz değerlerine sahip çıkıp, onların yozlaşmasını önlemek istemektedir. Freud öyle söylemese bile, bu gerçek bir dindardır. Çünkü tüm hümaniter dinler, özde, Freud ile aynı inancı taşımaktadırlar.»

Jung ise, otoriter din yanlısıdır. Yani insanın kendisini kendi dışında ve bilemediği, tanımadığı bir güce adayıp, buna bağlanmasından yanadır. Ama bu, insanın kendine ve güçlerine yabancılaşmasına, gelişim ve evrimine ters,

hem de korkak bir tutum içine girmesine yol açar. Yalnızca ve sözde Tanrı'ya kabul etmek dindarlık değildir. Önemli olan ortaya koyulan tavır, insanın öz değerlerine saygı ve diğer insanlara davranış biçimidir. Jung'un din anlayışı, gerçek dinler ile taban tabana terstir.»

«Sorun Tanrı'ya inanmak, ya da inanmamak değil, insancıl bir yaşam biçimi ile otoriter ve putacı bir yaşantı arasındaki ayırımı gizlidir.»

Batılı bir düşündür olması ve İslâm'ı, Mevlânâ, Yunus gibi büyük bilgeleri pek tanımaması Fromm'u bazı yanlış ve eksikliklere sürüklemiştir. Din olgusunu, kilise kavramı ile özdeşleştirmiş ve kilisenin tüm çarpıklıklarını, tek Tanrı'lı dinler için de geçerli sanmak yanlısına düşmüştür.

Kiliseyi, toplumun egemen sınıfları ile bir uzlaşmaya girdiği için eleştiren ve din kurumunun şu anki uygulanışı ile insan topluluklarını baskı altında tutup, toplumun çarpık düzenleri ile uyum içinde kalmasını sağlamaktan başka bir işe yaramadığını belirten Fromm, kendi Yahudi eğitimi ve Uzak Doğu felsefelerine olan eğilimi yüzünden aslında mis-

(Devamı 40. sayfada)

SON BULGULAR

GÜNEŞİN EŞİ

Acar DOĞANGÜN

Berkeley laboratuvarında çalışan üç Amerikalı uzman Müller, Smoot ve Greenstein, bundan 15 milyar yıl önce meydana gelmiş olan ve evrenin başlangıcını oluşturan patlamanın artığı sayılan, bugün bütün evrene yayılmış ışığı inceliyorlardı. Patlama teorisine göre evren son derece sıkıştırılmış bir ışık topunun patlaması ile oluşmuştu. Başlangıçta çok yüksek olan evren ısı, madde uzayda yayıldıkça düşmeye başlamıştır. Geriye bugün son derece yaygın, düşük ısı ve mutlak sifıra çok yakın 2,7 Kelvin değerinde bir ışım kalmıştır. Bilindiği gibi her cisim elektromanyetik radyasyon şeklinde enerji yayınlar. Eğer ısı yeteri derecede yükselmişse, yayınlar gözle görülür bir ışık şekline dönüşür. Kızılkor haline getirilmiş demir veya yanmakta olan elektrik ampulü buna örnek gösterilebilir. Buna karşı ısı düştükçe, yayın frekansı azalır ve kızıl öte sine geçer. Bunlar gözle görülmez fakat ciltte hissedilir. Sıcak bir kalorifere elimizi yaklaştığımız zaman bunu hemen fark ederiz. Isı daha da düştükçe, ışım frekansı da azalır ve radyo yayınları frekansına düşer. Öte yandan bir cismin ışım yo-

ğunluğu, mutlak ısısının dördüncü kuvveti ile orantılıdır.

Termodinamiğin bu temel yasası, bize her ışım yoğunluğunda buna karşılık olan ıyı ölçmek olanağını verir. Daha önce söylediğimiz gibi bütün evrene dağılmış bulunan artık ışım, 2,7 Kelvin değerindedir. Bu ise, mutlak sifırın yani - 273 derecenin ancak üç derece üstünde bir ısıya karşılıktır. Bu sıcaklıkta bir ışım, kızılötesinin çok altındadır ve radyo dalgalarının alanına girer. 1965 te, Penzias ve Wilson adındaki iki Amerikalı bir uzay haberleşme anteni ayarlarken, daha da önce belirttiğimiz gibi bu ışımı bulmuşlardı.

Bütün evren için eşdeğer olan böyle bir ışım, eskilerin «Esir» ine benzer bir ortam şeklinde evrenin genel hareketi yanında gök cisimlerinin özel hareketini ölçmemize olanak sağlayabilir.

Mutlak bir gözlem siteminin bulunması ve hız ile ivmelerin buna göre mutlak olarak saptanması sorunu, fizikçileri uzun süre düşündürmüştü. Geçen yüzyılda bazıları buna «Eter - Esir» kuramı ile gerçekleştirebileceklerini sanmışlardı. Eter onların tasavvuruna göre tüm uzayı kaplayan, ışığın yayılmasına uygun,

